

Allt fler med utländsk bakgrund studerar på högskolan – men skillnaden mellan olika invandrargrupper är stor

Anna Gärdqvist¹⁹

Många ungdomar med iransk och bosnisk bakgrund väljer att studera vidare på högskolan, medan få med afrikansk och irakisk bakgrund gör det. Totalt sett har andelen högskolenybörjare med utländsk bakgrund ökat under de senaste åren. Studenter med utländsk bakgrund är dock fortfarande underrepresenterade jämfört med den övriga befolkningen. Skillnaden mellan olika invandrargrupper och olika utbildningar är dock stor.

Läsåret 2003/2004 hade 14 procent av högskolenybörjarna utländsk bakgrund²⁰. Det är en ökning med 4 procent jämfört med året innan. I gruppen högskolenybörjare ingår förutom studerande med svensk och utländsk bakgrund även inresande studenter och studenter med okänd bakgrund.

Få från Afrika studerar vidare

Hur vanligt det är med högskolestudier varierar mycket mellan olika invandrargrupper. Skillnaden kan hänföras till både sociala och kulturella faktorer. Personer med iransk bakgrund i åldern 18–25 år är väl representerade i högskolan, av dem studerar hela 21 procent på högskolan. Motsvarande siffra för personer med svensk bakgrund är 15 procent. Även invandrargrupper från Polen och Bosnien-Hercegovina har en hög representation, 17 respektive 14 procent.

Däremot är övergången till högre studier låg för flera invandrargrupper från Afrika. Av de somaliska ungdomarna är det till exempel endast 2 procent som studerar på högskolan. Irak är ett annat land med låg representation.

¹⁹ Författaren är utredare vid enheten för högskolestatistik vid SCB. Förfrågningar kan ställas direkt till författaren via e-post med adress fornamn.efternamn@scb.se.

²⁰ Med utländsk bakgrund avses personer, folkbokförda i Sverige, som själva är utrikes födda samt personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

I tabell 11 redovisas andelen studenter i åldern 18–25 år boende i Sverige efter ursprungsland för länder med mer än 4 000 personer. Länderna är sorterade efter storlek på befolkningsgrupperna med den största gruppen först.

Tabell 11
Andelen studenter 18–25 år boende i Sverige efter ursprungsland.
Läsåret 2003/2004. Procent av befolkningen i respektive grupp

	Högskolenybjörjare			Alla studenter		
	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Finland	3	3	2	11	13	8
Jugoslavien	2	3	2	8	10	7
Irak	2	2	2	5	6	4
Turkiet	3	3	2	10	11	8
Iran	6	6	6	21	22	20
Bosnien-Hercegovina	4	5	3	14	18	11
Polen	4	4	4	17	17	17
Chile	3	3	2	9	11	7
Libanon	3	3	2	8	9	7
Danmark	2	3	2	7	9	5
Somalia	1	1	1	2	2	3
Norge	4	4	4	11	13	10
Syrien	3	4	3	11	12	10
Tyskland	3	4	3	12	13	11
Sverige	4	4	3	15	17	13

Det bör dock beaktas att invandringen till Sverige skett vid olika tidpunkter, något som naturligtvis påverkar förutsättningarna för högskolestudier. Till de grupper som invandrat under de senaste 10–15 åren hör personer från Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien, Iran och Somalia.

Många med utländsk bakgrund återfinns inom vårdutbildningar

Andelen högskolenybjörjare med utländsk bakgrund varierar kraftigt mellan olika högskoleutbildningar. Många ungdomar med utländsk bakgrund väljer vårdutbildningar. På tandläkarutbildningen är andelen högskolenybjörjare med utländsk bakgrund 44 procent och på apotekarutbildningen 34 procent. Även de tekniska utbildningarna har en hög andel nybjörjare med utländsk bakgrund. Att personer med utländsk bakgrund ofta väljer utbildningar inom vård

och teknik hänger till viss del samman med att dessa utbildningar har en vidare internationell användbarhet.

Av de stora programmen har jurist- och högskoleingenjörsutbildningen högst andel nybörjare med utländsk bakgrund, 18 respektive 19 procent. På lärarprogrammet hade 11 procent utländsk bakgrund. Lägst andel med utländsk bakgrund har utbildningar inom skogs- och lantbruk.

Tabell 12
Andelen högskolenybörjare med utländsk bakgrund på några stora yrkesexamensprogram. Läsåret 2003/2004. Procent

Program för yrkesexamen	Andel med utländsk bakgrund av totala antalet nybörjare		
	Totalt	Kvinnor	Män
Lärarexamen	11	11	10
Civilingenjörsexamen	15	16	15
Sjuksköterskeexamen	14	14	12
Högskoleingenjörsexamen	19	21	19
Socionomexamen	15	15	18
Juris kandidatexamen	18	18	17
Läkarexamen	17	16	19

Tandläkarutbildningen vanlig bland ungdomar med iransk bakgrund

De flesta nybörjare med utländsk bakgrund som studerar på de stora yrkesexamensprogrammen har sitt ursprung i Finland eller Iran. Därefter följer Bosnien-Hercegovina och Jugoslavien. En anledning till det stora antalet studerande från Finland är troligen att landet har inträdesprov till högre studier och många väljer att söka sig till Sverige istället. Det stora antalet från Iran, Bosnien-Hercegovina och Jugoslavien kan förklaras av att dessa länder har dominerat invandringen under 1990-talet.

På utbildningsprogrammen till lärare, sjuksköterska och socionom dominerar studerande med finsk bakgrund bland dem med utländsk bakgrund. På lärarutbildningen kommer 21 procent av nybörjarna med utländsk bakgrund från Finland och på socionomutbildningen är andelen 20 procent. Däremot är andelen med iransk bakgrund högst på utbildningar till civilingenjör, högskoleingenjör, jurist och läkare.

Tabell 13

Andelen högskolenyborjare med utländsk bakgrund på några stora yrkesexamensprogram efter ursprungsland. Läsåret 2003/2004. Procent

Program för yrkesexamen	Finland	Iran	Jugoslaven Hercegovina	Bosnien- Hercegovina	Irak	Polen
Lärarexamen	21	8	7	6	5	3
Civilingenjörsexamen	11	15	5	6	7	5
Högskoleingenjörsexamen	10	13	8	9	8	4
Sjuksköterskeexamen	15	14	6	8	2	4
Socionomexamen	20	8	12	7
Juris kandidatexamen	14	15	9	4	..	12
Läkarexamen	13	18	..	8	..	8

På utbildningar, som har en hög andel nyborjare med utländsk bakgrund, t.ex. tandläkare, biomedicinska analytiker och tandhygienist har det stora flertalet iransk bakgrund. Undantaget är apotekarutbildningen där de flesta har irakisk bakgrund. På tandläkarutbildningen kommer 35 procent av nyborjarna med utländsk bakgrund från Iran.

Södertörns högskola rekryterar många studenter med utländsk bakgrund

Det är stor skillnad mellan landets universitet och högskolor när det gäller andelen nyborjare med utländsk bakgrund. Södertörns högskola har högst andel, 27 procent. Därefter följer Lärarhögskolan i Stockholm och Karolinska institutet (båda 25 procent) samt Malmö högskola (24 procent). Södertörns högskola, Karolinska institutet och Malmö högskola har haft en hög andel nyborjare med utländsk bakgrund under ett flertal år. På tio år har andelen med utländsk bakgrund ökat särskilt mycket på vissa högskolor, t.ex. Lärarhögskolan i Stockholm. Högskolor med låg andel med utländsk bakgrund är Mitthögskolan (7 procent) och Sveriges lantbruksuniversitet (5 procent).

Tabell 14
Högskolor med högst andel nybörjare med utländsk bakgrund.
Läsåret 2003/2004. Procent

Universitet/högskola	Andel med utländsk bakgrund av totala antalet nybörjare		
	Totalt	Kvinnor	Män
Södertörns högskola	27	28	25
Lärarhögskolan i Stockholm	25	25	24
Karolinska institutet	25	25	24
Malmö högskola	24	24	23
Kungl. Tekniska högskolan	21	23	20

Den stora variationen mellan högskolorna när det gäller andelen studenter med utländsk bakgrund beror till stor del på vilka utbildningar högskolorna erbjuder och på befolkningens sammansättning i högskolans upptagningsområde.

Vid en fördelning på land för nybörjare med utländsk bakgrund framgår att lärosätena inom Stockholmsområdet rekryterar många studenter med finsk och iransk bakgrund. Malmö högskola och även Lunds universitet har en stor andel nybörjare med bakgrund i forna Jugoslavien.

Tabell 15
Andelen nybörjare med utländsk bakgrund efter ursprungsland och högskola. Läsåret 2003/2004. Procent

Universitet/högskola	Iran	Finland	Irak	Turkiet	Jugoslavien	Bosnien- Hercegovina
Södertörns högskola	11	13	3	12	4	2
Lärarhögskolan i Stockholm	8	22	8	7	5	4
Karolinska institutet	19	12	7	5	2	2
Malmö högskola	6	4	8	3	13	8
Kungl. Tekniska högskolan	14	11	7	6	3	3

Kungliga Tekniska högskolan populär

Drygt 40 procent av nybörjarna med utländsk bakgrund på civilingenjörsutbildningen läser på Kungliga Tekniska högskolan (KTH). Bland högskoleingenjörerna med utländsk bakgrund läser 27 procent på KTH. Även nybörjarna med svensk bakgrund på civilingenjör- och högskoleingenjörsutbildningen läser i stor utsträckning på KTH.

På läkarutbildningen återfinns drygt 50 procent av nybörjarna med utländsk bakgrund på Karolinska institutet och Lunds universitet. För nybörjarna med svensk bakgrund har Umeå- och Göteborgs universitet störst andel.

Sjuksköterskeutbildningen har flest nybörjare med utländsk bakgrund på Karolinska institutet (16 procent) och Mälardalens högskola (10 procent). Bland sjuksköterskestudenter med svensk bakgrund läser de flesta på Mälardalens högskola följt av Linköpings universitet.

Nybörjare med utländsk bakgrund som läser till socionom eller jurist återfinns i första hand på Stockholms universitet. Bland nybörjarna med utländsk bakgrund på juristutbildningen läser 37 procent på Stockholms universitet. Motsvarande siffra för nybörjarna med svensk bakgrund är 30 procent.